

11.10

Metodologija: *znanstvena disciplina, ki sistematično proučuje dejavno dimenzijo znanstvene aktivnosti – kako nastajajo nova spoznanja

*ukvarja se s proučevanjem poti (metod in tehnik) spoznavanja stvarnosti

*nobene znanosti ni brez nje

*je logična znanstvena panoga

Razlika med metodologijo in metodo

Beseda metoda označuje pot in način raziskave.

Pojem metoda, metodično označuje način raziskave, način mišljenja, dela, delovanja. Vsaka dejavna, živa znanost ima razvito svojo metodo, svoje metode.

Osnovna naloga metodologije – kritična analiza učinkov raziskovanja določene znanstvene discipline in njenega sistema.

Pedagoška metodologija – proučuje načine, poti raziskovanja, kako znanstveniki pridejo do novih spoznanj. Predmet pedagoške metodologije je vezan na področje vzgoje in izobraževanja.

Razvoj metodologije

Začetek v 2/2 19.stoletja, vzpon konstruktivizma – svet je objektivna stvarnost, znanstvenik jo spozna z ustreznim metodološkim orodjem.

Ugotavljanje vzročno posledičnih zvez postane temelj novoveških znanosti. Za uporabo eksperimenta se začnejo prizadevati tudi družboslovne znanosti – gre za posnemanje metode iz naravoslovja. Eksperimentiranje je imelo velik vpliv na pedagogiko.

Osnovne metode pedagoškega raziskovanja

Poglavitni cilji raziskovanja: * opisovanje – predmet opisovanja opišemo kakšen je, kaj je,...

* razlaganje – kakšni so principi kavzalnosti, zakaj je nekaj

takšno kot je

*vrednotenje (evalvacija)

*napovedovanje – kako se bo nek pojav razvijal v prihodnosti

Znanstveno metodo znanstvenega raziskovanja opredeljuje: * postopek znanstvenega raziskovanja – v njem so določene, predpisane faze, skozi katere mora raziskovanje poteči, da bi bila zadovoljena znanstvenost tega raziskovanja.

* raziskovalni instrumenti –

konkretna sredstva, ki jih znanstvenik uporablja pri svojem raziskovalnem delu in ki zagotavljajo zanesljivost in veljavnost (vprašalniki, ankete)

Po osnovni klasifikaciji raziskovalnih metod ločimo:

- ◆ Deskriptivno metodo – predstavlja skupek postopkov s katerimi opisujemo pojave na področju vzgoje in izobraževanja; to pomeni, da proučujemo stanje in vsebino pojavov, ne glede na vzroke, ki ta stanja in vsebine povzročajo

- ◆ Kavzalno metodo – predstavlja skupek znanstveno raziskovalnih postopkov, s pomočjo katerih ugotavljamo vzročno posledično povezanost med pojavi. Proučevanje kavzalnih zvez je staro, kot je stara znanost. Pri kavzalni metodi ima vsak pojav svoj vzrok.

Deskriptivna in kavzalna metoda sta medsebojno odvisni. Kavzalna metoda izhaja tako iz deskripcij kot tudi nekih posledic. Ko spoznavamo nek pojav ga najprej opišemo in nato iščemo vzroke. Vedno uporabljamo obe metodi.

Sagadin – delitev metod (1991, 1993, 2004):

1. deskriptivna metoda – spoznavamo stanje nekega pojava ne da bi ga vzročno poučevali
2. kavzalno neeksperimentalna metoda
3. kavzalno eksperimentalna metoda
4. eksplorativna metoda – je dodana kasneje

Po akcijsko manipulativnem kriteriju, glede na to ali gre za vprašanje eksperimentalne faktorje ali ne, pa govorimo o neeksperimentalni ali o eksperimentalni metodi.

Mužič (1999) govori o:

- deskriptivni metodi
- kavzalni metodi – znotraj nje pa o eksperimentalni metodi, kot o najpomembnejši obliki uporabe kavzalne metode.

S. Sarantakos (2005) razdeli raziskovalne metode na:

1. kvantitativne: * pregledna metoda (survey)
  - * dokumentarna metoda (misli na analizo virov)
  - * metoda opazovanja
  - * eksperiment
2. kvalitativne: * etnografske metode
  - * utemeljena teorija (grounded theory)
  - * študija primera
  - * fenomenološke študije

Creswell (1994) ločuje:

1. kvantitativne metode : * metoda eksperimenta
  - * pregledna metoda – ki ima namen, da posplošuje iz vzorca na osnovno množico

Zagovorniki kvantitativne metodologije zagovarjajo:

1. naloga znanosti je opazovati, napovedovati
2. zahteva: napovedovati hipoteze in preverjanje le teh
3. znanost služi objektivnemu spoznavanju stvarnosti
4. znanost je vrednostno nevtralna, se je ne more uporabljati za spremembe družbenih procesov

Kritike tradicionalne empirične metodologije se nanašajo na:

1. objektivnost znanstvenih spoznanj
2. odnos subjekt – objekt
3. vrednotno nevtralnost

4. primat metode

18.10.

1. intersubjektivna preverljivost – vsak lahko pride do nekih spoznanj, te ne smejo biti v ničemer odvisne od znanstvenika
2. spoznavni subjekt v spoznavnem procesu sooblikuje proučevani predmet in ga je kot takšnega nemogoče izključiti kot nerelevantnega iz znanstvenega procesa. Tudi težnja po uporabi metod, ki bi to omogočale je nesmiselna, ker je sam proučevani predmet že zaznamovan s subjektivnim razumevanjem.
3. princip vrednostne nevtralnosti temelji na dualizmu dejstev in socialnih norm. Pozitivisti menijo, da sta obe področji avtonomni. Medtem, ko za naravne zakone velja, da so neodvisni od subjekta, so socialne norme pogojene s priznavanjem s strani subjekta. Področje socialnih norm je odvisno od subjektivne izbire posameznika. Spoznavanje je empirično potrjevanje procesov (družbenih, socialnih). Kritika pozitivistov: s takim ožanjem predmeta, znanost iz svojega okvira izloča tudi vsa pomembna vprašanja človekovega življenja, kot so norme, vrednote in odločitve, ki so tako prepuščene neznanstvenim pojasnitvam in razlagam.
4. Primat metode izhaja iz zahtev pozitivistične tradicije, da bi kantitativne metode, ki so se v naravoslovju izkazale za uspešne, prenesli v družboslovje in humanistiko. Te zahteve so privedle do dilem med usmeritvijo na predmet raziskovanja in primatom metode. Metoda postaja pomembnejša kot sam predmet (paradoksalna situacija), družbenoslovne znanosti pa se morajo usmeriti na spoznavni predmet.

Pomembno je, da poznamo VRSTE RAZISKAV in njihove značilnosti, saj nam to pomaga pri opredelitvi (opisu) raziskave in pri analiziranju objavljenih rezultatov.

Najbolj osnovna delitev raziskav na temeljne, aplikativne (uporabne) in razvojne.

1. Temeljne raziskave služijo doseganju novih spoznanj o osnovnih, temeljnih predpostavkah proučevanih pojavov. Lahko so tako empirične kot tudi neempirične; ne služijo neposredni uporabi v vzgojno izobraževalni praksi.
2. Aplikativne raziskave se izvajajo z namenom doseganja novih spoznanj, ki v prvi vrsti služijo praktičnim ciljem in namenom, vendar izhajajo iz rezultatov, ki so jih ugotovile temeljne raziskave. Primer: proučujemo vidike, ki vplivajo na razredno klimo, s težnjo, da bi jo spremenili. Ugotovitve prenesemo v splošno prakso.
3. Razvojne raziskave so namenjene vpeljevanju novosti in izboljšavi obstoječih postopkov in proizvodov na temelju znanstvenega raziskovanja na eni strani in praktičnih izkušenj na drugi.

Glede na ČAS poteka ločimo longitudinalne in transverzalne raziskave.

1. longitudinalne raziskave so namenjene raziskovanju vzgojno izobraževalnih pojavov skozi daljše časovno obdobje, ko se proučuje njihova notranja dinamika, razvoj. Primer: kako vpliva obiskovanje vrtca na oblikovanje govornih vzorcev – ta raziskava lahko traja več let.
2. pri transverzalnih raziskavah gre za raziskovanje preseka pojava v določenem času.

Glede na MESTO, kjer se zbirajo podatki o pojavu, ki ga proučujemo, ločimo empirične in neempirične raziskave.

1. empirične raziskave: izkustvene; podatke zbiramo iz neposredne vzgojno izobraževalne prakse. Teh raziskav je veliko, največ nam povedo o sedanjem stanju na področju vzgoje in izobraževanja in imajo aplikativen značaj, torej prispevajo k temu, da se ta praksa spreminja. Empirične raziskave delimo še na eksperimentalne in neeksperimentalne. Eksperimentalne sistematično merijo oz. preizkušajo neko novost, pri neeksperimentalnih pa ne izvajamo eksperimenta – nekega pojava se lotimo ne da bi vnašali eksperimentalni faktor.
2. neempirične: gre za analizo dokumentacije, ki je vezana na področje vzgoje in izobraževanja, neposredno ali posredno, oz. gre za dokumente, ki so relevantni za vzgojno izobraževalno delovanje (npr. analiza proračunskih postavk namenjenih vzgoji in izobraževanju). Rezultati takih raziskav ponavadi ne vplivajo direktno na spremembo pedagoškega dela, a so, razvojno gledano, zanj velikega pomena, ker spoznanja teh raziskav pomagajo in vplivajo na razvoj vzgojno izobraževalnega področja.

Glede na ČASOVNO OBDOBJE, ki ga raziskave proučujejo ločimo zgodovinske raziskave (gre za študije poznanih zgodovinskih virov); raziskave sedanjega, obstoječega stanja na področju vzgoje in izobraževanja; raziskave prihodnosti vzgoje in izobraževanja (na podlagi tega, kar je zdaj, skušamo predvidevati, kaj bo).

Pomembno mesto znotraj vrst raziskav zasedajo danes evalvacijske raziskave. Predmet teh raziskav je uspešnost oz. učinkovitost procesa izobraževanja. Za pedagoško področje je najbolj pomembna kurikularna evalvacija – gre za proučevanje programskega paketa (preberi Sagadin 1991). Ločimo dva tipa, dve vrsti evalvacije – formativno in sumativno.

1. formativna evalvacija: odkriva slabosti/odlike novega kurikulumu, ko je ta še v nastajanju, rezultati pa služijo k temu razvoju, za izboljšanje evalviranega kurikulumu
2. sumativna evalvacija: je potrebna po končanem raziskovanju kurikulumu, gre za sklepni opis in vrednotenje kurikulumu v njegovi končni obliki. Rezultati torej pomagajo pri odločitvi o dokončanem kurikulumu.

METANALIZA je hitro razvijajoča se vrsta raziskav. Gre za to, da se ponovno analizirajo in ovrednotijo rezultati večjega števila raziskav, ki se ukvarjajo z nekim področjem. Gre za skupno analizo, primerjanje in ocenjevanje skupnih spoznanj o nekem področju, kar dosežemo z ustreznimi postopki metaanalitičnega raziskovanja.

Posebno vrsto raziskav predstavljajo AKCIJSKE RAZISKAVE – bi jih lahko šteli med aplikativne in med razvojne.

S ŠTUDIJO PRIMERA podrobno sistematično analiziramo in predstavimo posamezen primer (osebo, skupino, institucijo,...).

INDUKTIVNA IN DEDUKTIVNA POT SPOZNAVANJA

Induktivna pot – sklepanje iz posameznega na obče

Deduktivna pot – sklepanje iz občega na posamezno in posebno

Indukcija se pojavlja pri proučevanju pedagoških pojavov, ko na osnovi velikega števila istovrstnih pojavov, ki smo jih ugotovili na raznih mestih, izpeljemo posplošitev, generalizacijo – t.j. s posploševanjem poiščemo zakonitost, ki je obče veljavna, splošno veljavna.

Ločimo nepopolno in popolno indukcijo.

Pri nepopolni indukciji na osnovi poznanih dejstev sklepamo o nepoznanem. Zberemo podatke na vsaki deseti šoli v Sloveniji in iz dobljenih rezultatov sklepamo o npr. nivoju znanja vseh učencev v državi. Če pa bi zbrali podatke za vse učence v Sloveniji in na podlagi teh podatkov sklepali o njihovem znanju, potem bi šlo pa za popolno indukcijo. Za popolno indukcijo bi potrebovali VSE učence, če bi le eden manjkal, podatki ne bi bili več 100%.

O dedukciji govorimo, ko iz poznavanja splošnih pravil družbenih razmer proučujemo in določamo smer v katero se bo razvijala praksa na nekem področju.

Primer: tipično področje kjer prevladuje induktivna pot v proučevanju pedagoških pojavov so raziskave, ki izhajajo iz same pedagoške stvarnosti (t.i. empirične raziskave). Če vzamemo za primer ugotavljanje splošnega nivoja znanja učencev, to spoznanje, pridobljeno na induktivni način, dobi svoj smisel šele, ko se na podlagi tega spoznanja razvijejo ukrepi, ki bi prispevali k dvigu nivoja znanja. Tu se torej pojavi dedukcija. Da bi te ukrepe, katerih koristnost in potrebnost smo utemeljili po deduktivni poti, preverili in verificirali v praksi, jih bomo poskusno uvedli v nekaj šol (izberemo reprezentativni vzorec), rezultate pa posplošili na celotno populacijo, kar spet pomeni induktivno pot.

25.10.

PARADIGME RAZISKOVANJA V VZGOJI IN IZOBRAŽEVANJU

Paradigma: * nek sistem, ki stoji od zadaj

* na področju družbenih in humanističnih ved poznamo kvantitativno in kvalitativno paradigmo

* izraz uporabljamo v smislu KUHNove sodobne opredelitve znanstvene paradigme – so niz medsebojno povezanih predpostavk o družbenih pojavih, ki dajejo filozofski in pojmovni okvir za njihovo proučevanje. Vsak znanstvenik je zavezan neki paradigmi glede na svoj niz prepričanj – pripadniki neke znanstvene paradigme imajo v zvezi z raziskovanjem v svoji znanstveni disciplini skupne vrednote, prepričanja, verjamejo v določene zakonitosti, predpostavke, ... in v skladu s tem oblikujejo svoj pristop k raziskovanju.

Znanstvena revolucija – pojavi se nova paradigma (stara ni več potrebna).

Vsaka paradigma ima svojo filozofsko osnovo. Osnovo kvantitativne metodologije lahko poiščemo v pozitivizmu, osnovo kvalitativne metodologije pa v naturalizmu oz. konstruktivizmu.

Cilji kvantitativnega raziskovanja

Priti do objektivnih, točnih, zanesljivih spoznanj, ki bi imela v družboslovju enako/podobno veljavo kot v naravoslovju.

Uporaba standardiziranih raziskovalnih instrumentov, ločitev raziskovalnega objekta in raziskovalnega subjekta, uporaba statističnih metod, postavljanje hipotez in njihovo preverjanje s pomočjo statistike = to so značilnosti kvantitativnega raziskovanja.

Kritika kvantitativnega raziskovanja: * ne obstaja le ena realnost

* v družboslovnih raziskavah objekt in subjekt raziskovanja ne moreta biti ločena, saj raziskovanec skupaj z raziskovalcem sooblikujeta raziskovano situacijo

* z omejevanjem predmeta preučevanja na vrednote znanstvenosti se iz okvira znanstvenega proučevanja izoblikuje pomemben del človekovega življenja – norme, vrednote, mnenja, stališča,...

* da mu kljub strogim metodološkim standardom (objektivni, zanesljivi, ponovljivi, posplošljivi postopki) ni uspelo zagotoviti večje povezanosti med teorijo in prakso

Kvalitativna raziskava

S tem pojmom označujemo takšno raziskavo pri kateri je osnovno izkustveno gradivo, zbrano v raziskovalnem procesu, sestavljeno iz besednih opisov ali pripovedi, in v kateri je to gradivo tudi obdelano in analizirano na besedni način, brez uporabe merskih postopkov, ki dajejo števila in brez operacij nad števili (Mesec).

Creswell: kvalitativno raziskovanje je raziskovalni proces zasnovan na jasni metodološki tradiciji raziskovanja, pri katerem si raziskovalci zgradijo celotno podobo tako, da analizirajo pripovedi in opazovanja ter vodijo raziskavo v naravnem okolju.

Kvalitativno raziskovanje povezuje različne vrste kvalitativnih raziskav -> študija primera, življenjska zgodovina, akcijsko raziskovanje, etnološka pripoved,...

ANKSIOMI NATURALIZMA / KONSTRUKTIVIZMA

- ◆ obstaja več zgrajenih realnosti
- ◆ raziskovalec in raziskani sta neločljivo povezana
- ◆ raziskava je vedno vrednostno odvisna (vrednotam in njihovem vplivu na raziskovalne rezultate se ne moremo izogniti)
- ◆ rezultatov raziskovanja ne moremo posploševati neodvisno od časa, prostora in okoliščin, v katerih smo do njih prišli – odpade torej intersubjektivna preverljivost
- ◆ nemogoče je ločiti vzrok od posledice (posledica postane vzrok neki drugi posledici in tako naprej) saj je med vsemi elementi v nekem situacijskem kontekstu stalna interakcija
- ◆ poudarek je na posploševanju iz posameznega na splošno = indukcija. Ta anksiom je bolj vezan na to, da se tu paradigme postavljajo bolj na induktivni ravni

Za kvalitativne raziskave je najbolj značilno, da so zbrani podatki bolj v besedni in slikovni obliki, kot pa numerični. Teži se k celostnemu in poglobljenemu spoznavanju pojavov, v čim bolj naravnih razmerah in v kontekstu konkretnih okoliščin (Mesec).

Ključni instrument kvalitativnega empiričnega raziskovanja je raziskovalec, saj je le ta neposredno vključen v okolje, kar mu pomaga pri opazovanju preučevanega predmeta. Raziskovalec razume tudi tisto, kar ni možno izraziti z besedami. Želje, interesi, potrebe, osebni pogledi ljudi, ki so vključeni v raziskavo, naj bi raziskovalcu pomagali do popolnejšega spoznavanja proučevanih pojavov. Ob tem se mora raziskovalec zavedati, da s svojo udeležbo in s samo raziskovalno situacijo tudi sam vpliva na dogajanje, ki ga opazuje.

TEMELJNE RAZLIKE

- ◆ v prvi vrsti ju ločimo glede na cilje raziskovanja. Kvantitativni paradigmi lahko pripišemo atribut pojasnjevanja, razlaganja, ki se povezuje s pojmom predvidevanja in kontrole, kvalitativni pa ustreza pojem razumevanje
- ◆ pristop k raziskovanju je ideografski, gre za usmerjenost raziskovanja v posamezne primere, značilna znanstvena metoda je študija primera. Pri kvalitativni paradigmi je težišče usmerjeno v poglobljeno razumevanje raziskovanih pojavov, pri konstruktivizmu pa tudi na rekonstrukcijo miselnih, vedenjskih, ... struktur, ki jim ljudje imajo
- ◆ pri kvantitativni paradigmi oz. paradigmi razlaganja in pojasnjevanja gre za t.i. nomotetični pristop k raziskovanju (gr. nomos = zakon), ko oblikujemo znanstvene stavke o odnosih med dvema ali več pojavi na podlagi proučevanja večjega števila enot, iz katerih s pomočjo ustrezne metode posplošujemo na širšo množico
- ◆ pri kvalitativni paradigmi je raziskovanje usmerjeno v poglobljeno razumevanje raziskovanih pojavov. To se nanaša na človekove aktivnosti, njegovo vlogo in pomen v družbi, pri čemer izhajamo iz subjekta samega, kar pogojuje težnjo po subjektivnosti. Možen je hkrati obstoj »multiplih vedenj« (guba & Lincoln), če interpretacije med seboj niso enotne, kar je odvisno od političnih, družbenih, ... dejstev, ki vplivajo na različnost interpretacij. Take vedenjske strukture so predmet nadaljnjih vizij.
- ◆ Pri kvantitativni paradigmi je poudarek na čim bolj natančnem ugotavljanju vzročnih zvez med pojavi, vedenje sestoji iz verificiranih hipotez, ki jih sprejmemo kot dejstva ali zakone
- ◆ Tretji paradigmatski par predstavlja obči metodološki okvir (Mužić)
- ◆ Znotraj kvalitativne paradigme srečamo fenomenološki pristop, povezan s postopkom hermenevitične analize
- ◆ Na strani kvalitativne paradigme gre za uporabo empirično-analitičnih postopkov, ki se opirajo na ideje pozitivizma in dokazujejo vzročno-posledične zveze med pojavi z natančno določenimi metodološkimi instrumenti
- ◆ Četrta dihotomija izhaja iz različnega pojmovanja akumulacije vedenja. Vedenje, kot ga razumejo zagovorniki kvantitativnega pristopa v raziskovanju, se kopiči v procesu rasti, ko se vsako dejstvo uporabi kot neke vrste opeka, ki če je pravilno vstavljena, prispeva v rastočo zgradbo vedenja. Ko dejstva povzamejo obliko generalizacije so lahko zelo učinkovita za predvidevanje in kontrolo. Posplošitev iz vzorca na osnovno populacije lahko izvajamo z dokaj veliko mero zanesljivosti.
- ◆ Zagovorniki kvalitativne paradigme ne razumejo akumulacije vedenja v absolutnem smislu. Vedenje raste in se spreminja v procesu revizije, ki se zavzema za čim bolj informiran pogled v družbo.

Nadaljnje raziskovanje najdemo na področju kriterijev, ki določajo verodostojnost oz. kvaliteto raziskovanja.

Pozitivistična in post pozitivistična tradicija prisegata na primernost kriterijev, ki so konvencionalni (privzeti iz naravoslovja) in rigorozni. Sem sodijo notranja in zunanja veljavnost, zanesljivost in objektivnost. Ti kriteriji izvirajo iz ontoloških predpostavk pozitivizma, da obstaja neodvisna, od subjekta ločena realnost, ki jo lahko z ustrežno metodo spoznavamo.

Pri kvalitativnih metodah vprašanje kriterijev ni enoznačno rešeno. V veliki meri se naslanjajo na klasične kriterije kvalitativnih raziskav, v čemer se kaže šibkost tega raziskovalnega pristopa.

Oba paradigmska pristopa se razlikujeta tudi glede vprašanja vrednotne nevtralnosti. Epistemološka podstat pozitivizma navaja k razumevanju znanosti kot vrednotno opredeljene, medtem ko imajo znotraj kvalitativne paradigme vrednote svoja legitimna mesta. Raziskovalci jih razumejo kot neizbežne pri oblikovanju raziskovalnih dognanj.

Glede na razumevanje vloge tistih, ki jih proučujemo:

- poti, vloge objekta, ki ga znanstvenik proučuje
- prvi kvalitativni paradigmi je raziskovancu namenjena bolj aktivna vloga in tudi možnost odločanja, možnost uporabe raziskovalnih rezultatov

8.11.

Vrste kvantitativnih raziskav:

- neeksperimentalna empirična raziskava (ustreza kavzalni raziskavi)
- eksperimentalna raziskava (ustreza metodi eksperimenta)
- pregledna raziskava (ustreza deskriptivni raziskavi)

Nekatere vrste kvalitativnih raziskav:

- akcijske raziskave
- študija primera
- biografske raziskave
- etnografske raziskave

Med seboj so raziskave zelo pomešane, zelo težko je najti čiste tipe raziskav (študijo primera lahko recimo najdemo znotraj akcijskih raziskav,...)

RAZISKOVALNA VPRAŠANJA IN HIPOTEZE (kvantitativne raziskave : kvalitativne raziskave)

Prvo vprašanje:

Pri kvantitativni raziskavi imamo opraviti z deduktivno izpeljavo raziskovalnih vprašanj in hipotez. Gre torej za dedukcijo. Raziskovalna vprašanja so precizna, hipoteze izražajo vzročno posledično zvezo. Hipoteze preverjamo in potrjujemo z ustreznimi statističnimi postopki.

Pri kvalitativni raziskavi pa so vprašanja bolj ohlapna, spreminjajo se sproti s spoznavanjem raziskovalnega polja. Na začetku imamo zgolj osnovni pogled na problem, поблиže ga spoznamo med samim raziskovalnim procesom. Hipotez ne preverjamo statistično, pač pa na deskriptivni ravni; hipoteze so neka pričakovanja glede tega, kaj bomo odkrili.

Drugo vprašanje: VZOREC IN OSNOVNA MNOŽICA

Kvantitativna raziskava – izbiramo reprezentativen vzorec

Kvalitativna raziskava – raziskavo opravimo na manjšem številu oseb (včasih tudi samo na eni), na eni instituciji,...

Tretje vprašanje: ZBIRANJE PODATKOV

Kvantitativna raziskava: uporabljamo različne instrumente, poskušamo objektivno izmeriti posamezne vrednosti

Kvalitativna raziskava: pridobivamo jih na več načinov, v neposrednem stiku z raziskovanci, ...; vir podatkov so tudi različna dokumentarna gradiva (slike,...)

Četrto vprašanje : ANALIZA PODATKOV

Pri kvantitativnih raziskavah imamo opraviti z opisno (deskriptivno statistiko)

Inferenčna(?) statistika – ugotavljanje statistično pomembnih razlik (hi kvadrat, t-preizkus, analiza variance,...)

Kvalitativna raziskava je raziskava, pri kateri sestavljajo osnovno izkustveno gradivo, zbrano v raziskovalnem procesu, besedni opisi ali pripovedi in v katerih je to gradivo tudi obdelano in analiziramo na besedni način brez uporabe merskih postopkov, ki dajejo števila in brez operacij nad števili.

KVALITATIVNA RAZISKAVA

* Namen: odkriti značilne elemente, strukture, obrazce, pravilnosti

* Vključuje opise podatkov in njihovo analizo (razčlenbo – klasifikacijo, povezovanje)

* Interakcija: podatke najprej zberemo in uredimo, nato jih opišemo □ klasificiramo (razčlenimo na enote/kode, ki jim pripišemo pojme; treba je definirati pomembne pojme in oblikovati kategorije; odnosno kodiranje) □ povezovanje □ teorija = to je vse zelo zapleten postopek

* Je krožen proces: kroži od opisovanja k klasificiranju, k povezovanju, spet k opisovanju,...

* Ni nekega občega postopka analize in ključno je stalno postavljanje vprašanj – bistveno načelo kvalitativne analize.

* Posploševanje: Pri kvantitativnih raziskavah posploševanje pomeni, da preko statističnih postopkov posplošujemo iz vzorca na osnovno množico (hi preizkus, t in z test, analiza variance, ocenjevanje parametrov,...). Gre za potrjevanje oz. zavračanje hipotez, tvorba teoretičnih splošno veljavnih zaključkov.

Pri kvalitativni raziskavi pa posploševanje ni cilj. Mesec: edina posplošitev je ta, da ni posplošitve. Posploševanje je pri kvalitativnem raziskovanju odvisno od povezanosti s konceptom, od proučevane populacije ter od sistematično zbranega gradiva

TEORIJA (Mesec, 1998)

Tudi vsaka kvalitativna raziskava se mora končati z nekakšnim formuliranjem teorije. Ni pa potrebno, da bi bila ta teorija nek zapleten sistem razlag in pojasnitev. Zadovoljni smo lahko že, če smo odkrili kako pravilnost, obrazec, pojem,...

Bolj kot univerzalne teorije potrebujemo kontekstualno vezane teorije, ki so dobre za vsakdanjo rabo, čeprav sta njihova trajnost in doseg skromna.

15.11.

ŠTUDIJA PRIMERA

S študijo primera (ŠP) raziščemo in predstavimo posamezni primer: osebo (zanima nas lahko njena dejavnost), institucijo (šola, vzgojni zavod), skupino oseb, del institucije, dogodek, prireditelj,...

Od predmeta raziskovanja (kaj raziskujemo) in od namena (zakaj raziskujemo) je odvisno:

- katere podatke zberemo
- ali so podatki bolj kvalitativni ali kvantitativni
- kakšne postopke, inštrumente za zbiranje podatkov uporabimo
- kako podatke obdelamo, analiziramo
- kako poročamo o rezultatih

Podatki so pri ŠP kvalitativni in tudi kvantitativni. Najpogostejše so kombinacije kvalitativnih in kvantitativnih ŠP.

Torej, ŠP je lahko: * kvalitativna (npr. motnje otroka s posebnimi potrebami)

* kvantitativna

* mešana (kjer prevladuje kvalitativni pristop in je dopolnjen s kvantitativnim ali pa obratno – odvisno je od predmeta raziskave in namena)

ŠP skoraj vedno preučuje neko ekstremno, posebno situacijo. Kvantitativne raziskave iščejo neko povprečje, kvalitativne pa neko posebnost.

Ali gre za kvalitativne, kvantitativne ali mešane ŠP je odvisno od narave proučevanega predmeta in namena raziskave ter tudi od:

- možnosti za vnaprejšnjo konceptualizacijo raziskovalne problematike (kakšne so možnosti da vnaprej pripravimo koncept raziskave)
- od razpoložljivosti ustreznih merskih inštrumentov (kakšne merske inštrumente imamo na razpolago)
- od pripravljenosti posameznikov in inštitucij za sodelovanje (to je pomembno zlasti pri kvalitativni raziskavi, saj traja dalj časa)
- za opazovanje z udeležbo (za neposredno opazovanje) morajo biti dani pogoji
- kakšna je raziskovalčeva afiniteta do kvalitativnega oz. kvantitativnega raziskovanja
- od časa in sredstev, ki jih ima raziskovalec na voljo

TIPI ŠP

po Bogdan in Biklenovi (po Sagadin 2004)

Ločujeta:

1. zgodovinsko organizacijske ŠP
2. opazovalne ŠP (gre za opazovanje z udeležbo = poglobljena tehnika)
3. življenjske zgodbe (življenjska metoda; gre za celostno, sistematično predstavljanje posameznikovega življenja, dela v povezavi s spremembami v okolju; o posamezniku

je treba zbrati čim vel raznovrstnih podatkov; pri pedagogiki se z življenjsko zgodbo srečamo ko govorimo o kakšnem izjemnem učitelju, njegovem življenju,...)

4. komunske študije (preučujemo sosesko, okolico šole, vrtca, ulične tolpe, subkulture, ...)
5. situacijske analize (osredotočimo se na nek konkreten problem, bolj na nek dogodek-izključitev nekega dijaka iz šole, vključitev otroka s p.p.,...)
6. mikroetnografija (navadno zajema majhno enoto organizacije ali njihovo dejavnost, npr. strokovno izpopolnjevanj učiteljev na šoli)

Stenhouse (1988) ločuje:

1. etnografska ŠP - opazovanje z udeležbo in intervjuji
2. evalvacijska ŠP – dominacija intervjuvanja podprtega z opazovanjem
3. edukacijska ŠP
4. ŠP v akcijskem raziskovanju

Starke (1995) govori o treh tipih študij:

1. intrinzične (ko nas zanima posamezen primer sam po sebi – npr. posamezen učenec)
2. instrumentalistične (preko študije posameznega primera se želimo dokopati do splošnosti – ne zanima nas posameznik kot tak, ampak neko vplivanje, srečanje s težavami)
3. kolektivne ŠP (izberemo več posameznikov, šol,... po značilnostih, ki so pomembne z vidika namena raziskave, tako potem pridemo do neke splošnosti)

V praksi se intrinzična in instrumentalistična ŠP pogosto prepletata.

Po epistemološkem statusu ločimo (glede na nivo spoznavanja):

1. eksplorativne (ko o nečem premalo vemo, da bi lahko raziskavo natančno določili,... ugotovitve nam v nadaljevanju pomagajo)
2. deskriptivne (se giblje na ravni opisovanja pojavov, vključuje pa tudi oblikovanje hipotez o vzročno-posledičnih zvezah, odnosih)
3. eksplanativne ŠP (omogočimo si vpogled v strukturo pojava o katerem ne vemo dovolj, da bi lahko raziskano določneje vnaprej načrtovali, konceptualizirali in strukturirali raziskovano problematiko)

Sagadin (2004) na podlagi delitve ŠP po estomološkem kriteriju oblikuje novo tipologijo raziskovanih metod:

1. eksplorativna raziskovalna metoda (sem sodi oblika eksplorativne ŠP)
2. deskriptivna raziskovalna metoda (sem sodijo deskriptivne ŠP)
3. kavzalna neeksperimentalna metoda (sem spada eksplikativna študija primera)
4. kavzalna eksperimentalna metoda